

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1984
Σελ. 649-654

Τ' ΜΠΟΥΦ' ΤΟΥ Π' ΛΙ

Ποίαν νὰ εἶχε καλὴν τύχην ὁ καπετὰν Στέφος ὁ Γιαρὺς, καὶ τοῦ ἤρχοντο ὄλα βολικὰ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον; Ποτὲ δὲν ὑπῆρξεν ἄνθρωπος τόσο τυχερός, ὅσον αὐτός. Ἀπὸ μίαν παλιοκαϊάσα*, εἶδος βομβάρδας* ἢ κολουακιᾶς*, ὅπου τοῦ εἶχεν ἀφήσει ὡς ἀζήλευτον κληρονομίαν ὁ πατέρας του, ἀπέκτησε τώρα μίαν τεραστίαν σκούναν μεγίστης χωρητικότητος — ἐπειδὴ ἡ μόδα ἦτον, εἰς τὰς ἡμέρας μας, ν' ἀρματώνουν ὡς σκοῦνες καὶ τὰ μεγαλύτερα θαλασσινὰ τσώματα†. Ἄλλοι ἔλεγαν ὅτι εἶχε συνήθειαν, ἐκάστοτε, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μπαρκάρη ἀπὸ τὸν λιμένα, νὰ βάζη τὴν γυναῖκά του, τὴν Σινιώραν, νὰ προπορεύεται πρώτη ὡς τὴν βάρκαν, κι αὐτὸς ν' ἀκολουθῆ, ἐπειδὴ ἐκείνη εἶχε καλὸ ποδαρικό. Καὶ ὅταν εἰς γείτων, διαβασμένος κάπως, παρετήρησεν ὅτι αὐτὸ ἦτο δεισιδαιμονία, ὁ παπ' Ἀβέρκιος ὁ ἐρημίτης ἀπήντησεν ὅτι τὴν δοξασίαν ἢ τὴν συνήθειαν αὐτὴν ἐπικυρώνει κ' ἡ Ἁγία Γραφή. «Ἐπὶ τῷ ποδί μου εὐλόγησέ σε Κύριος ὁ Θεός», εἶπεν ὁ Ἰακώβ εἰς τὸν Λάβαν τὸν πενθερόν του.

Ἄλλοι ἔλεγαν ὅτι τὸ μόνον «γούρι», ὁ καλὸς οἰωνός, τὸν ὁποῖον ἐσυνήθιζε κατὰ κόρον ὁ καπετὰν Στέφος, ἦτον ἡ κλεψιά. Ἀγαποῦσε πολὺ τὸ πλιάτσικο, ὁ βλογημένος. Ὅ,τι τοῦ ἔπεφτε στὴν πλώρην του, δὲν τὸ ἄφηνε. Εἴτε εἰς τὸ πέλαγος, εἴτε εἰς ὄρμον, ὅπου καὶ ἂν προσήγγιζε, πᾶν ναυτικὸν εἶδος, τὸ ὁποῖον ἠθέλεν εὐρεθῆ στὸν δρόμον του, ἄρμενον ἢ κάνναβιν ἢ ξύλον, τὸ μετεχειρίζετο ὡς λάφυρον πολέμου. Πλὴν τοῦτο ἴσως τὸ συνήθιζον καὶ ἄλλοι ναυτικοί, καί, διὰ νὰ εἴπωμεν τὴν μαύρην ἀλήθειαν, ποτὲ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὸν ναυτικὸν μας κόσμον, αὐτὴ ἡ στοιχειώδης πειρατεία. Καὶ ὅμως οἱ ἄλλοι ποτὲ δὲν ἠμποροῦσαν, ὅπως ὠμολόγουν οἱ ἴδιοι, νὰ «κεφαλῶσουν»· δὲν ἐσήκωναν δηλαδὴ ἄνω τὴν κεφαλὴν, ἀπὸ τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης. Ἀλλὰ διὰ τὸν καπετὰν Στέφον ὅμως, ἡ κλεψιά τοῦ ἔβγαιεν εἰς καλόν.

Τὸν ἐνθυμοῦντο ὅλοι, ὅταν ἦσαν παιδιὰ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον καὶ εἰς τὴν ἀ' τοῦ Ἑλληνικοῦ· διότι ὡς ἐκεῖ ἐπῆγαιναν συνήθως τὰ καπετανόπουλα τοῦ τόπου. Δὲν ὑπῆρχεν ὄνειδος καὶ χλεύη, δὲν ὑπῆρχε παραγκῶμι καὶ ἀναγόρευμα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν τοῦ ἔρριπτον κατάμουτρα. Συνήθως τὸν ὠνόμαζον «σαλιάρα»* ἢ «μπουκαπόρτα»* ἢ «μάπα κεφάλι»*. Ἀλλὰ τώρα, ὅταν τὸν ἔβλεπαν καὶ τὸν ἐζήλευαν, θὰ ἠδύναντο νὰ εἴπωσι πρὸς ἀλλήλους: «Οὗτος ἦν ὄν ἐσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολήν;»

*

**

Ὅσον ἀφορᾶ τὴν Σινιώραν, τὴν καπετάνισσαν, ὅλ' οἱ ἄνδρες τὴν ἐθεωροῦσαν ὡς πολὺ καλόκαρδην, ὅταν τὴν ἔβλεπαν ἀνοιχτοπρόσωπην, κοκκινομαλλοῦ, χονδρὴν ὡς ξυλίνην καρούταν*, νὰ κάθεται σχεδὸν διαρκῶς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς ἐξώπορτας τοῦ σπιτιοῦ, χωρὶς νὰ κάμνη τίποτε. Αἱ γυναῖκες τὴν ἔλεγαν «ἀπασσάλωτη*, ἀναφάνταλη*, ἀστάνευτη*». Ἐλεγαν ὅτι ἐξακολουθεῖ καὶ τῶρ' ἀκόμα, σχεδὸν πενηντάρᾳ, νὰ βάπτῃ τὰ μαλλιά της μὲ «ἀκνά». Ἐπειδὴ, ὅταν τῆς τὰ ἔβαπτε μικρᾶς κόρης ἢ μάννα της, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐλογίζετο εἰς ὄνειδος.

Αὐτὴ ὅμως θὰ ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ ὅτι τώρα ἦτο λογικώτερον νὰ τὰ βάπτῃ. Καὶ τῶ ὄντι, ποτὲ δὲν ἐχαλοῦσε ἢ καρδιά της, οὔτε δι' αὐτὸ οὔτε δι' ἄλλο τίποτε. Ἐλεγε μόνον: «Ποτὲ δὲν βάζω κακὸ στὸν νοῦ μου, κι ὅλα μου ἔρχονται δεξιά».

Πῶς νὰ μὴν εἶναι καλόκαρδη, καὶ πῶς νὰ μὴν τῆς ἔρχωνται δεξιά, ἀφοῦ εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον της, ὅταν ἀπέθανεν ἡ πρώτη γυναῖκα του, καὶ τὴν ἐπῆρε χηρευμένος ὁ Στέφος (ἡ μακαρίτις ἐκείνη ἐπέζησε μόνον ἕως τὸν δέκατον μῆνα μετὰ τὸν γάμον της, καὶ τόσον μόνον ἐχάρη, ὅσον διὰ νὰ κυφορήσῃ, νὰ φέρῃ ἐν βρέφος εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ ἀποθάνῃ λεχώ), ἢ Σινιώρα δὲν ἐδίστασε, καθὼς ἔλεγαν, νὰ ὑπάγῃ μὲ ἀντικλεῖδι μίαν νύκτα, ν' ἀνοίξῃ τὸ ἔρημο κι ἄχαρο σπίτι τῆς μακαρίτισσας (τὸ ὅποιον ἐκληρονόμησεν ὁ σύζυγος, διότι ἐπέζησε τὸ νεογνόν), νὰ κλέψῃ τὰ νυφιάτικα ροῦχα τῆς νεκρᾶς, καὶ νὰ τὰ φορέσῃ. Ἀπ' ἐδῶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶχε προλήψεις, ἢ «καλοκόκκαλη». Ποτὲ δὲν ἔβαζε κακὸ στὸν νοῦ της, καὶ τῆς ἤρχοντο ὅλα δεξιά. Μία τοιαύτη, ἐπόμενον ἦτο νὰ ἔχῃ καὶ «καλὸ ποδαρικό» διὰ τὸν σύζυγόν της.

*

**

Ὅσον διὰ τὸν καπετάν Στέφον, οἱ τωρινοὶ πλοίαρχοι εἶχον ξεχάσει πλέον ὅλα τὰ παλαιὰ ἐγκώμια, καὶ τὸν περιέγραφον μόνον ὡς «μποῦφον». Τὸ ὄρνεον ἐκεῖνο, ὡς διηγοῦνται, φύσει ἀνίκανον νὰ κυνηγῇ, ὅπως κάμνουν τ' ἄλλα ἀρπακτικά, κάθεται ἐπὶ κλάδου ἢ ἐπὶ βράχου, ὅπου ἢ μαύρη μορφή του συγχέεται καὶ γίνεται ἐν μὲ τὸ βάθρον καὶ μὲ τὴν σκοπιάν του, ἀνοίγει μίαν σπιθαμὴν τὸ πλατὺ καὶ λαίμαργον στόμα του, καὶ τὰ καημένα τὰ πουλάκια, ἀπατώμενα ἀπὸ τὸν μέλανα γνόφον, καθὼς πλέουν εἰς τὸ κενόν, ἔρχονται ὡσὰν τυφλὰ καὶ πέφτουν μέσα εἰς τὸ χάσκον, τὸ σπηλαιῶδες στόμα τοῦ μπούφου. Οὕτω πῶς τοῦ ἤρχοντο ὅλαι αἱ ὑποθέσεις, ὅλαι αἱ ἐπιχειρήσεις, τοῦ Στέφου. «Σὰν τ' μπούφ' τοῦ π'λί». Ὅπως στὸν μποῦφον τὸ πουλί.

Οἱ ἄλλοι πλοίαρχοι, ἐπὶ μῆνας καθήμενοι εἰς τὸν Γαλατᾶν, ἢ εἰς τοὺς

λιμένας τοῦ Εὐξείνου, δὲν ἐναυλώνοντο. Αὐτὸς μόλις ἔφθανεν, εὗρισκε ναῦλον.

Ἄλλοι, ἰκανώτεροι αὐτοῦ θεωρούμενοι ναυτικοί, μόλις ἀπέπλεον, εὗρισκον τοὺς καιροὺς ἐναντίους. Αὐτὸς εὗρισκε πάντοτε πρῦμον τὸν ἄνεμον. Οἱ ἄλλοι ἐναυλώνοντο πρὸς 95 ἑκατοστὰ τοῦ φράγκου. Αὐτὸς πρὸς 1,05. Οἱ ἄλλοι δὲν ἐγλύτωναν ἀπὸ «σταλία» καὶ ἄργητα εἰς τὸ ἐκφόρτωμα. Αὐτὸς ἐξεφόρτωνεν ἀμέσως. Οἱ ἄλλοι συχνὰ ἐφουρτουνιάζοντο, ἢ εὗρισκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κάμουν ἀβαρίαν· εἰς αὐτὸν ποτὲ δὲν συνέβη.

*

**

Μίαν φορὰν, ἐνῶ εὗρίσκετο εἰς τὸ χωρίον του, συνέβη ἐν ἔβραιοκάικον, ξουριασμένον* ἴσως ἀπὸ τὴν Σαλονίκη, νὰ φθάσῃ ἔρημον εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου. Ἦτο μικρὸν σκάφος, παλαιόν, σαθρόν, ἄχαρι. Ὅταν ἢ ἐπὶ τῶν Ναυαγίων ἐπιτροπὴ τὸ ἔβγαλεν εἰς τὴν δημοπρασίαν, ὅλ' οἱ ἄλλοι τὸ ἐπεριφρόνησαν, καὶ μόνος ὁ Στέφος προσέφερεν εὐτελεῆ τιμὴν. Τὸ ἠγόρασεν ἀντὶ ἑβδομήκοντα περίπου δραχμῶν, ὡς καύσιμον ξυλείαν. Τὴν ἄλλην ἡμέραν παρουσιάζεται εἰς παλαιός, ξεπεσμένος γριπάρης, καὶ προσφέρεται, ἂν τὸ ἐπεσκεύαζεν ὁ ἀγοραστὴς δι' ἐξόδων του, νὰ τὸ ἐνοικιάσῃ καὶ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς ἀλιείαν, μὲ συμφωνίαν νὰ δίδῃ εἰς τὸν καπετὰν Στέφον τὸ τρίτον τοῦ προϊόντος τοῦ ἀκαθάριστον. Αἰφῶ τὸ παρέλαβε, τὸ ἔκαμε τράταν, καὶ ἤρχισε νὰ ψαρεύῃ. Κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ χειμῶνος ἐκείνου, συνέβη νὰ πέσῃ τόσοσ ἀφθονον ψαρικὸν εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς νήσου, ὥστε ὁ καπετὰν Στέφος εἰς τὸ μεριδίον του ἐπῆρεν, εἰς 67 ἡμέρας, 1.300 δραχμάς. Εἰς τὸ πλάγι ἐνὸς βουνοῦ, εἰς τὸ μέρος τὸ πλέον ἄγονον καὶ ἀνυδρον, ὁ Στέφος, ἔδωκε τρεῖς λίρας εἰς πτωχὸν χωρικὸν καὶ ἠγόρασεν ἐκτεταμένον ἀγρὸν. Μόλις ἔβαλε νὰ καλλιεργήσουν τὸ κτῆμα, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν οἱ ἐργάται ἀνεκάλυψαν ἀφθονον βρούσιν εἰς μίαν γωνίαν. Ἐπὶ εἴκοσι χρόνους ὁ πρόων ἰδιοκτῆτης δὲν εἶχε παύσει ν' ἀνασκαλεύῃ ὅλον τὸ ἔδαφος καὶ ποτὲ ἢ σκαπάνη του δὲν ἔτυχε νὰ κτυπήσῃ εἰς τὴν θαυματουργὸν φλέβα! Τινὲς εἶπον, ὅτι ἀνεκαλύφθη καὶ μεταλλεῖον ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ ἐκείνου· ἀλλὰ τοῦτο ἴσως ἦτο ὑπερθεματισμός.

Τίς οἶδε, πόθεν εἶχε λάβει τὸ μυστηριῶδες μαγικόν, τὸ περιήπτον αὐτὸ τῆς εὐτυχίας; Μία γραῖα, ἣτις ἐφαίνετο νὰ γνωρίζῃ πολλὰ πράγματα, διηγεῖτο τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν δύο παλαιῶν γυναικῶν γνωρίμων τῆς:

— Κλεφτρίνες, πλιό, κακὲς κλεφτρίνες, παιδάκι μ'! Τ' ἀκοῦς ἐσύ, ὅποτε ἔφερεν μπόρα, κι ὅλες οἱ νοικοκυράδες κ' οἱ ἀργατίνες* οἱ παρακατινές, ποὺ μάζευαν τίς ἐλιές στὸν κάμπο, ἐφορτώνονταν βιαστικὰ τὰ κοφίνια τους κ' ἔτρεχαν γιὰ τὸ χωριό, αὐτὲς οἱ δυὸ μαυροφόρες, ἢ Γιαρούδαινα κ' ἢ Τούρκα ἢ μάννα τῆς, ἔπαιρναν τίς κόφες τους κ' ἔτρεχαν γιὰ τὰ χωράφια! Ὁ λύκος στὴν ἀνεμοζάλη, πλιό...

Αὐται ὑπῆρξαν αἱ δύο τροφοὶ τοῦ Στέφου, ἡ μάννα του κ' ἡ κυρούλα του. Ἀπὸ αὐτὰς εἶχε λάβει ὡς φαίνεται τὸ μυστικὸν περιήαπτον τῆς εὐτυχίας.

*
* *

Μίαν χρονιάν, ἐν τοσοῦτῳ, τὶς παραμονὲς τῶν Χριστουγέννων, εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τὸ καφενεῖον Λαυκιώτη, εἰς τὸ παραθαλάσσιον, μία εἰκὼν αὐτοφυοῦς ζωγράφου, μᾶλλον χρωματιστοῦ, ναύτου, ἣτις παρίστανεν ἐπὶ μακρᾷ ὀθόνης τεραστίαν σκούναν, πλέουσαν μὲ φουσκωμένα τὰ πανιά. Ἐπὶ τῶν κεραιῶν τῆς ἐφαίνετο μία περιεργος μορφή, ἐν ἄγνωστον εἶδος ζώου, μὲ στόμα μέγα ἀνοικτόν, καὶ γύρω εἰς τὴν μορφήν ταύτην νέφος ζωφίων περωτῶν, τὰ ὅποια ἐπιπτον εἰς τὸ χάσκον στόμα.

Τί ἐσήμαινεν ἡ εἰκὼν αὕτη; Πολλὰ συζητήσεις ἐγίνοντο.

— Θὰ εἶναι τελώνιο πὺ κάθισε στὰ πινᾶ* τῆς σκούνας, ἔλεγεν εἷς.

— Θὰ εἶναι θαλασσινὸ ὄρνιο, πὺ γητεύει τὰ πουλιά, ἔλεγεν ἄλλος.

— Εἶναι θαλασσαετός!... εἶναι σακκάς, πελεκᾶνος!

— Εἶναι... γλᾶρος!

— Μωρὲ εἶναι μπουῦφος! εἶπεν εἷς γηραιὸς θαλασσινός.

— Μὰ γιατί ἔχει σὰν ἀνθρωπινὸ μοῦτρο;

Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ὁ καπετὰν Στέφος ὁ Γιαροῦς ἐπεριμένετο νὰ φθάσῃ, διὰ νὰ κάμῃ Χριστούγεννα εἰς τὸ χωρίον. Ἦλθεν ἡ παραμονὴ καὶ δὲν ἐφάνη. Ἡ μεγάλη σκούνα δὲν ἐπρόβαλεν ἀνάμεισ' ἀπὸ τὰ δύο νησιά νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα. Τί ἔγινε; Μήπως ἐφουρτουσιάσθη ὁ καπετὰν Στέφος κ' ἐπόδισε* πουθενά; Θὰ ἦτο ἀπίστευτον.

Ὅλοι ἀνησύχησαν, μόνον ἡ Σινιώρα, ἡ καπετάνισσα, δὲν ἐξέφρασε καμμίαν ἀνησυχίαν. Εἶχε νυχτώσει. Ἐβαλε τὰ παιδιὰ τῆς νὰ κοιμηθοῦν. Κοντὰ τὰ μεσάνυχτα, ἄνοιξε τὸ παράθυρον. Τρικυμία ἐμαίνετο ἔξω. Ὁ βορρᾶς ἐσύριζε.

Ἦκουσε συριγμὸν τροχαλίας καὶ κρότον ἀλύσεως. Μέγας ὄγκος ἐφαίνετο εἰς τὸν λιμένα ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου τῆς. Μεγάλῃ βάρκα, φέρουσα φανόν, ἀπεσπᾶσθη ἀπὸ τὸν μέγαν ὄγκον, κ' ἐπλησίασε μὲ βαρεῖαν κωπηλασίαν εἰς τὴν προκυμαίαν.

— Καλῶς σ' ἦῤα, καπετάνισσα! ἔκραξε μία φωνὴ ἀπὸ τὴν βάρκαν.

— Καλῶς τὴν ἀγάπη μ' τὴ χρυσῇ! ἔκραξεν ἡ κοκκινομαλλοῦ,
ἀναγνωρίσασα τὴν φωνὴν τοῦ συζύγου της.

*

* *

Τὴν ἐπαύριον ὁ καπετὰν Στέφος ἐπήγεν εἰς τὸ καφενεῖον. Εἷς ἀστεῖος μεταξὺ τῶν συναδέλφων τοῦ ναυτικῶν τὸν ἐφαντάζετο (πράγματι αὐτὸς εἶχε δώσει νύξιν εἰς τὸν χρωματιστὴν, πῶς νὰ τὸν ζωγραφίσῃ) καθήμενον, ὡς ἐπὶ κλάδου, ἐπὶ τῆς κεραίας καὶ τῶν ἐξαρτίων τοῦ ἰδίου πλοίου του μὲ κεφαλὴν μπούφου καὶ μὲ ἀνθρωπίνην κατὰ τὰ ἄλλα ὄψιν, ἀνοίγοντα μίαν πῆχυν τὸ στόμα καὶ μέσα εἰς τὸ μαῦρον χάσμα νὰ πίπτουν ὡς τυφλά, ὡσὰν πτερωτὰ πουλάκια, τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα.

Ὁ ἀπλοϊκὸς ζωγράφος ἔβαλεν εἰς προᾶξιν τὴν ιδέαν, κ' ἐσχέδιασε μεγάλην σκούναν ν' ἀρμενίζῃ πλησίστιος. Ἐπάνω εἰς τὸ κατάρτι της τὸ πρυμναῖον ἐζωγράφισεν ἕνα μέγαν ἀνθρωπόμορφον μπούφον, ὡσὰν καρφωμένον ἐπὶ τῆς κεραίας, μὲ ἠλίθιον μειδίαμα εἰς τὴν ὄψιν, καὶ εἰς τὸ στόμα του τὸ χάσκον ὡς Αἰδης, βροχηδόν, ἀγεληδόν, πτεροφόρα καὶ πτηνοειδῆ ἔπιπτον ἀμέτρητον πλήθος ναπολεόνια, τούρκικες λίρες, βενέτικα φλωριά, ρηγῖνες καὶ κολωνᾶτα.

Ὁ καπετὰν Στέφος εἶδε τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπήνεσε.

— Μπράβο τοῦ μαστρο-Γιαννιοῦ, τὴν κατάφερε, εἶπε· κέρασέ τον ἕνα ρακί!

Κ' ἔρριψε μίαν πεντάραν εἰς τὸ τραπέζι.

(1904)